

МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ СТРУКТУРИ ЕКСПОРТНОГО ПОРТФЕЛЮ ПІДПРИЄМСТВА

Попов О.Є., Осадчук А.І.

Popov O.Y., Osadchuk A.I.

МЕТОДИЧЕСКИЙ ПОДХОД К ФОРМИРОВАНИЮ СТРУКТУРЫ ЭКСПОРТНОГО ПОРФЕЛЯ ПРЕДПРИЯТИЯ

Попов А.Е., Осадчук А.И.

THE METHODOICAL APPROACH TO THE FORMATION OF THE COMPANY EXPORT PORTFOLIO STRUCTURE

Popov O.Y., Volkova M.V.

Систематизовано напрямки оцінювання та локальні показники узагальнення ефективності експортної діяльності підприємства. Узагальнено підходи щодо формування та оптимізації товарного асортименту експортної продукції підприємства. Визначено вимоги щодо формування товарної стратегії та асортиментної політики у експортній діяльності підприємства. Запропоновано методичний підхід до оптимізації структури експортного портфелю підприємства на основі комплексної оцінки асортименту товарів за експортними постачаннями з урахуванням взаємного впливу параметрів груп експортних товарів (консолідованих за ознаками життєвого циклу), рівня беззбитковості і рентабельності кожного виробу, впливу на конкурентні позиції підприємства за сегментами.

Ключові слова: експорт, експортний портфель, міжнародна конкурентоспроможність, зовнішній ринок, експортна діяльність.

Систематизированы направления оценивания и локальные показатели определения эффективности экспортной деятельности предприятия. Обобщены подходы к формированию и оптимизации товарного ассортимента экспортной продукции предприятия. Определены требования по формированию товарной стратегии и ассортиментной политики в экспортной деятельности предприятия. Предложен методический подход к оптимизации структуры экспортного портфеля предприятия на основе комплексной оценки ассортимента товаров по экспортным постав-

кам с учетом взаимного влияния параметров групп экспортных товаров (консолидированных по признакам жизненного цикла), уровня безубыточности и рентабельности каждого изделия, воздействия на конкурентные позиции предприятия по сегментам.

Ключевые слова: экспорт, экспортный портфель, международная конкурентоспособность, внешний рынок, экспортная деятельность.

Evaluation directions and local indicators summarizing the export efficiency of the company systematized. Approaches to the development and optimization of enterprise export product lines generalized. The requirements on the formation of product strategy and product policy in the export of the company determined. The methodical approach to optimize the structure of export portfolio based on a comprehensive assessment of the range of goods for exports on the basis of mutual influence parameters of groups of export goods (consolidated on the basis of the life cycle), break even and profitability of each product, the impact on the competitive position of the enterprise segment proposed.

Keywords: export, export portfolio, international competitiveness, foreign market, export activity.

Вступ. Характерною та найбільш помітною тенденцією розвитку сучасного ринкового середовища підприємницької діяльності є зростання темпів та збільшення масштабів інтернаціоналізації та глобалізації системи світогосподарських зв'язків, поступове обмеження та навіть повне зникнення (в межах утворення великих міждержавних об'єднань та регіональних економічних союзів) митних та прикордонних обмежень для економічного обміну товарами та послугами, незалежно від географічного розташування та адміністративно-правової підпорядкованості учасників такого обміну. Динамізм, швидкість та масштабність трансформацій новітнього глобального механізму ринкових відносин обумовлює зростання вимог щодо адаптації суб'єктів господарювання до змін умов підприємницької активності та нагальність вирішення організаційно-економічних, виробничо-технологічних, соціокультурних та інших проблем і завдань, пов'язаних із такого роду адаптацією.

Для вітчизняних підприємств необхідність активізації процесів участі

у системі глобальних світогосподарських зв'язків визначається не тільки можливостями збільшення обсягів виробництва та реалізації продукції, підвищення фінансових результатів діяльності, але й перспективами зміцнення міжнародної конкурентоспроможності, розширення доступу до світових ринків капіталу та новітніх технологій. З іншого боку, гальмування або навіть уникнення від поглиблення участі у глобальному поділі праці, від розвитку ділового співробітництва з іншими учасниками світового ринку може стати причиною не тільки втрати національними підприємствами конкурентних переваг у міжнародній конкуренції, але й здатне погіршити ринкові позиції виробників на внутрішньому ринку. Отже, за такі умови розвиток зовнішньоекономічних зв'язків та активізація експортної діяльності підприємства являє собою не тільки вагоме джерело підвищення ефективності поточної виробничо-господарської діяльності, але й дієвий інструмент зміцнення та розширення довгострокових конкурентних переваг

Теоретичні та практичні аспекти планування експортної діяльності підприємства присвячені дослідження багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців, таких як Базалієва Л. [7], Батченко Л. [4], Волкодавова О. [1], Грущинська Н. [2], Джордан Д. [11], Дроздова Г. [4], Дружиніна В. [3], Дятлова В. [4], Кизим М. [12], Кіндзерський Ю. [5], Лисиця Н. [7], Мазаракі А. [10], Марцин В. [6], Матюшенко І. [12], Моїсеєнко Ю. [12], Музиченко М. [2], Нечепуренко Д. [8], Піддубна Л. [7,9], Полякова О. [12], Різниченко Л. [3], Фатемі К. [11], Шликова В. [12] та ін. Проте до цього часу наукове обґрунтування підходів до формування структури експортного портфелю (ЕП) підприємства не має комплексного характеру, що враховував би вплив усього широкого кола факторів, які визначають ефективність зовнішньоекономічних операцій (виробничо-технологічних, ринково-конкурентних, фінансово-економічних, маркетингово-збутових та ін.). Слід також відзначити, що недостатньо дослідженими та такими, що вимагають на додаткове вивчення, залишаються такі важливі аспекти проблеми формування оптимального експортного портфелю підприємства як оцінка потенціалу взаємної підтримки позицій за експортними поставками, урахування впливу динаміки життєвого циклу товарів у складі ЕП, узгодження пріоритетів та цільових орієнтирів забезпечення ефективності діяльності підприємства на внутрішньому та зовнішньому ринках і т.і.

Постановка проблеми. Метою дослідження у роботі є узагальнення та розвиток науково-теоретичних і методичних положень до формування структури експортного портфелю підприємства.

Результати дослідження. Формування товарного асортименту продукції підприємства, складовою процесів економічної діяльності якого є експортна активність на міжнародному ринку, має розглядатися з урахуванням всієї сукупності економічних зв'язків та господарських відносин, які пов'язують його з іншими суб'єктами ринку, а також у тісній взаємодії з широким колом факторів (на глобальному, макро-, мезо- та мікрорівнях), що прямо або опосередковано здатні (на цей час або у майбутньому) надавати релевантний вплив на результати такого роду активності.

Наявне розмаїття зазначених факторів та обставин, від яких може певною мірою залежати результативність здійснення зовнішньоекономічних операцій, а отже, стан яких потрібно враховувати при формуванні експортного портфелю та при передбаченні будь-яких змін у його структурі (що, в свою чергу, вимагає реалізації перспективного підходу до планування необхідних інвестицій, розробки заходів маркетингового комплексу, спрямованих на стимулювання попиту та збільшення збуту експортної продукції та ін.) визначає необхідність визначення та узагальнення напрямків оцінювання та локальних показників ефективності експортної діяльності (див. табл. 1).

Таблиця 1

Напрямки оцінювання та локальні показники узагальнення ефективності експортної діяльності підприємства

Напрямок оцінювання	Локальні показники оцінки
Ринкова результативність експорту	Темпи росту частки підприємства на зарубіжному ринку
	Темпи росту частки експортної продукції у обсягах виробництва
	Темпи росту обсягів реалізації продукції підприємства
	Частка продукції, якість якої відповідає або перевищує кращі зарубіжні аналоги, у загальних обсягах виробництва
Бюджетна ефективність	Зростання обсягів митних платежів у державний бюджет країни, резидентом якої є підприємство-експортер
	Темп зростання частки сплачених митних платежів у загальному обсязі відрахувань до державного бюджету
	Співвідношення розміру фінансових потоків, пов'язаних із обслуговуванням відповідно експортних та імпорتنих операцій підприємства
Виробничо-технологічна ефективність	Зміни у рівні завантаження основних виробничих фондів (відносно до показників альтернативного варіанту побудови товарного асортименту підприємства, заснованого на відмові від експортних поставок)

Напрямок оцінювання	Локальні показники оцінки
-//-	Темп змін ритмічності виробництва
	Темпи скорочення обсягів запасів готової продукції
	Темпи змін фондівіддачі
Ефективність інноваційно-інвестиційної діяльності	Темпи зростання обсягів інвестицій у розвиток матеріально-технологічної бази підприємства у зв'язку з розширенням експортних поставок
	Зміни рівня зношеності основних фондів у зв'язку із здійсненням відповідних капітальних вкладень
	Темпи змін частки інноваційної продукції, призначеної для експортних поставок, у загальних обсягах виробництва
Соціальна ефективність	Темпи росту продуктивності праці персоналу
	Темпи змін рівня оплати праці персоналу
	Темпи змін частки чисельності персоналу з найвищим рівнем кваліфікації у загальній чисельності персоналу
Фінансова результативність	Зміна рівня витрат на одиницю товарної продукції
	Співвідношення рівня цін реалізації продукції на зовнішньому та національному ринках відповідно
	Рентабельність виробництва експортної продукції
	Рентабельність операційної діяльності
	Співвідношення обсягів короткострокових дебіторської та кредиторської заборгованості
	Співвідношення обсягів довгострокових дебіторської та кредиторської заборгованості
Результативність маркетингово-збутової діяльності	Темпи росту витрат на збут
	Темпи росту оплати праці персоналу, задіяного в маркетингово-збутовій діяльності
	Частка витрат на маркетингове обслуговування експортних поставок у загальних витратах на збут
Результативність скорочення експортних ризиків	Співвідношення розміру заявлених та фактично сплачених митних платежів
	Співвідношення сплачених штрафів, пов'язаних з експортними поставками, та отриманого від експорту прибутку

Узагальнення різного роду результатів експортної діяльності на основі наведеної системи показників оцінки доцільно здійснювати шляхом розрахунку відповідного інтегрального показника (наприклад, визначеного на основі використання інструментарію таксономічного підходу, методу радарів та ін.). Проте за такий підхід на додаткове обґрунтування обов'язково буде вимагати визначення оптимальної структури ЕП, у тому числі – в контексті оцінювання взаємного впливу параметрів різних позицій у складі як товарного асортименту в цілому, так і в межах експортного портфелю підприємства зокрема. Отже, результати узагальнення зазначених параметрів ефективності експортної діяльності підприємства мають бути використані для попередньої оцінки різних аспектів оптимізації

структури та прогнозування змін у складі експортного портфелю підприємства (див. рис.1).

Рис.1. Послідовність визначення структури експортного портфелю підприємства

Отже, прибуток (P_{ji}) від реалізації j -тої одиниці продукції виробництвом w -тої асортиментної групи товарів у складі як усього товарного асортименту, так і експортного портфелю підприємства зокрема (за базовою відпускною ціною – C_{ji}) у i -тому році буде розраховуватися за формулою:

$$P_{ji} = C_{ji} - Z_{ji} - G_{wi} \cdot \frac{V_{ji}}{\sum_{j=1}^m V_{ji}}, \quad (1)$$

де: i – роки, $i=1\dots n$;

j – товари в межах асортиментної групи w , $j=1\dots m$, од.;

w – асортиментна група товарів, $w=1\dots u$, од.;

P_{ji} – прибуток від реалізації j -тої одиниці продукції у i -тому році, грн./од.;

C_{ji} – базова відпускна ціна реалізації j -тої одиниці продукції виробництвом w -тої асортиментної групи товарів у i -тому році, грн./од.;

Z_{ji} – змінні витрати на виробництво j -го товару в i -тий рік, грн./од.;

G_{wi} – постійні витрати, пов'язані із виробництвом w -тої асортиментної групи товарів в i -тий рік, грн. (розподіл постійних витрат, пов'язаних із виробництвом товарів даної асортиментної групи в даному випадку здійснюється між їхньою собівартістю за ознакою обсягів виробництва), грн.;

V_{ji} – обсяг виробництва j -го виду товарів w -ої групи, за умови:

$$\sum_{j=1}^m V_{ji} \leq V_{wi}; \quad (2)$$

де: V_w – існуючі виробничі потужності з випуску товарів асортиментної групи w , од.

Загальний прибуток від реалізації товарного асортименту у i -тому році становитиме:

$$P_i = \sum_{w=1}^u \sum_{j=1}^m \sum_{s=1}^r (P_{sjwi} \cdot V_{sjwi}) \quad (3)$$

де: s – країни, в яких реалізуються j -ті товари w -тої асортиментної групи, $s=1\dots r$,

Проте для складових експортного портфелю підприємства необхідно додатково врахувати вплив наступних факторів.

1. Еластичність попиту на продукцію (E_{sjwi} – показник, що відображає відносну зміну обсягів збуту продукції відповідно до зміни (звичайно, на 1%) рівня ціни на j -тий товар на ринку s -тої країни:

$$E_{sjwi} = \frac{\Delta V_{sjwi}}{\Delta C_{sjwi}} \quad (5)$$

де: ΔV_{sjwi} – відносна зміна обсягу попиту на i -тий товар;

ΔC_{sjwi} – відносна (на 1%) зміна рівня ціни при реалізації у s -тій країні j -тий товар виробництвом w -тої асортиментної групи товарів в i -тий рік;

Слід враховувати, що коливання рівня цін на експортні товари може відбуватися внаслідок як свідомих дій підприємства (коректування маркетингово-збутової політики), так і через вплив зміни співвідношення національної валюти до валюти країни, де відбувається продаж товару.

2. Прогнозованого курсу валют країн, що є ринками збуту до національної валюти України, по роках (Y_{si}), нац.вал./грн., що має бути врахований як при визначенні базової відпускної ціни ($\overline{C_{jws}}$) j -го товару в межах w -тої асортиментної групи для реалізації в s -тій країні в національній валюті s -тої країни, нац. валюта країни реалізації/од., що буде призводити до змін у обсягах реалізації продукції у відповідній країні (ΔV_{jwsi}):

$$\Delta V_{jwsi} = V_{jws(i-1)} \cdot E_{jws} \cdot \frac{(Y_{s(i-1)} - Y_{si})}{Y_{s(i-1)}} \quad (6)$$

3. Прогнозованих обсягів постійних витрат на розвиток збуту, по зарубіжних країнах та роках (D_{si}), тис.грн.

4. Прогнозованого рівня інфляції змінних витрат, по роках (I_i), що має бути врахований при визначенні рівня відпускної ціни на продукцію, по роках, %.

5. Прогнозований обсяг збільшення змінних витрат на виробництво j -того товару в межах w -тої асортиментної групи при реалізації в s -тій країні (ΔZ_{wjsi}), що має бути врахований при визначенні рівня відпускної ціни на продукцію в i -тий рік, грн./од.:

$$\Delta Z_{jwsi} = Z_{jws(i-1)} \cdot \frac{I_i}{100} \quad (7),$$

$$\text{де: } Z_{jwsi} = Z_{jws(i-1)} + \Delta Z_{jwsi} = Z_{jws(i-1)} \cdot \left(1 + \frac{I_i}{100}\right) \quad (8),$$

де: Z_{jwsi} – змінні витрати на виробництво j -го товару в межах w -тої асортиментної групи для реалізації в s -тій країні в i -тий рік., грн./од.

6. Прогнозованої ємності ринків збуту (U_{wjsi}) на j -тий товару в межах w -тої асортиментної групи при реалізації в s -тій країні, од.

7. Розподіл позицій ЕП за стадіями життєвого циклу продукції (у загальному випадку пропонується вважати, що зміна пріоритетів управління продажами товарів у складі експортного портфелю відповідає середині часу перебування даного виду продукції на ринку):

$$\frac{T_{ji}}{T_j} \geq \leq 0,5 \quad (9)$$

де T_j – запланований загальний час перебування j -го товару на ринку, років;

T_{ji} – час перебування j -го товару на ринку у i -тому році.

При цьому для виконання умови

$$\frac{T_{ji}}{T_j} \leq 0,5 \quad (10)$$

буде відповідати вимозі максимізації обсягів виробництва (належно до умов перебування товару на стадіях життєвого циклу – вихід на ринок та зростання), а для умови:

$$\frac{T_{ji}}{T_j} \geq 0,5 \quad (11)$$

буде врахована вимога максимізації ціни продажу товару (відповідно до умов стадії зрілості та виходу з ринку).

Таким чином, з урахуванням усіх наведених вище вимог та обмежень, завдання оптимізації структури експортного портфелю підприємства буде мати такий вигляд:

$$P = \sum_{i=1}^n P_i = \sum_{i=1}^n \left(\sum_{w=1}^k \left(\sum_{j=1}^m \left(\sum_{s=1}^r (V_{jwsi} \cdot (C_{jwsi} - Z_{jwsi})) - G_{wi} \right) - \sum_{s=1}^r D_{si} \right) \right) \rightarrow \max \quad (12)$$

або

$$\sum_{i=1}^n \left(\sum_{w=1}^k \left(\sum_{j=1}^m \left(\sum_{s=1}^r \left(V_{jwsi} \cdot \left(C_{jwsi} - \left(Z_{jws(i-1)} \cdot \left(1 + \frac{I_i}{100} \right) \right) \right) \right) \right) - G_{wi} \right) - \sum_{s=1}^r D_{si} \right) \rightarrow \max \quad (13)$$

при:

$$V_{jwsi} \leq U_{jwsi} \quad (14)$$

$$\sum_{i=1}^n \sum_{w=1}^k \sum_{j=1}^m V_{jwi} \leq V_w^{\max} \quad (15)$$

для $\frac{T_{ji}}{T_j} \geq 0,5$:

$$V_{jwsi} = V_{jws(i-1)} + \Delta V_{jwsi} = V_{jws(i-1)} \cdot \left(1 + E_{jws} \cdot \frac{(Y_{s(i-1)} - Y_{si})}{Y_{s(i-1)}} \right) \quad (16)$$

$$C_{jwsi} = \frac{\overline{C_{jwsi}}}{Y_{si}} \quad (17)$$

або для $\frac{T_{ji}}{T_j} \leq 0,5$:

$$V_{jwsi} = V_{jws(i-1)} \quad (18)$$

$$C_{jwsi} = \frac{\overline{C_{jwsi}}}{Y_{s(i-1)}} \quad (19)$$

Реалізація наведеного підходу дозволить не тільки врахувати вплив широкого кола факторів, що визначають зміни умов здійснення зовнішньоекономічної діяльності, при формуванні експортного портфелю, але й створити основу для перспективного планування заходів щодо підвищення ефективності експортних операцій.

Висновки. Формування товарного асортименту продукції підприємства, складовою процесів економічної діяльності якого є експортна активність на міжнародному ринку, має розглядатися з урахуванням всієї сукупності економічних зв'язків та господарських відносин, які пов'язують його з іншими суб'єктами ринку, а також у тісній взаємодії з широким колом факторів (на глобальному, макро-, мезо- та мікрорівнях), що прямо

або опосередковано здатні (на цей час або у майбутньому) надавати релевантний вплив на результати такого роду активності.

Вибір ефективної структури експортного портфелю підприємства пропонується здійснювати на основі комплексної оцінки асортименту товарів за експортними постачаннями з урахуванням взаємного впливу параметрів груп експортних товарів, консолідованих за ознаками життєвого циклу товару, рівня беззбитковості і рентабельності кожного виробу, впливу на конкурентні позиції підприємства за сегментами.

На подальше дослідження потребують методичні підходи щодо оцінювання потенціалу взаємної підтримки позицій асортименту продукції, що виробляється та планується до запуску у виробництво.

Література: 1. Волкодавова Е. В. Экспортный потенциал промышленных предприятий: теория, методология, практика : монография / Е. В. Волкодавова. – Самара : Издательство Самарского государственного экономического университета, 2007. – 159 с. 2. Грущинська Н. М. Розвиток експортного потенціалу України в сучасних світогосподарських процесах / Н. М. Грущинська, М. П. Музиченко // *Актуальні проблеми економіки*. – 2010. – № 7 (109). – С. 19–26. 3. Дружиніна В. В. Першозавдання експортного потенціалу машинобудівних підприємств з метою підвищення їхньої конкурентоспроможності / В. В. Дружиніна, Л. В. Різниченко // *Актуальні проблеми економіки*. – 2010. – № 7 (109). – С. 246–252 4. Зовнішньоекономічна діяльність: теорія і практика сучасного менеджменту / [Батченко Л. В., Дроздова Г. М., Дятлова В. В. та ін.]. – Донецьк, 2005. – 244 с. 5. Кіндзерський Ю. В. Промисловість України: стратегія і політика структурно-технологічної модернізації : монографія / Ю. В. Кіндзерський ; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозів НАН України». – К., 2013. – 536 с. 6. Марцин В. С. Механізм забезпечення конкурентоспроможності товару та показники її оцінки [Текст] / В. С. Марцин // *Актуальні проблеми економіки*. – 2008. – № 1 (79). – С. 35–44. 7. Міжнародний бізнес: теорія і практика : монографія / [Н. М. Лисиця, Л. В. Базалієва, Л. І. Піддубна та ін.]. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2008. – 140 с. 8. Нечепуренко Д. С. Концептуальні підходи до оптимізації систем управління підприємствами машинобудування в умовах зміни векторів розвитку економіки України. *Економічний форум*. 2016. № 1. С. 185–189. 9. Піддубна Л. І. Експортний

потенціал машинобудівного комплексу Харківської області України в контексті викликів глобальної конкуренції / Л. І. Піддубна // *Економіка розвитку*. – 2012. – № 3 (63). – С. 79–85. 12. 10. Управління експортним потенціалом України : монографія / А. А. Мазаракі [та ін.] ; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. А. А. Мазаракі ; Київ. нац. торг.-екон. ун-т. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2007. – 210 с. 11. Fatemi K. Contemporary developments in international business / K. Fatemi and D. Jourdan. – Paris : ESKA, 2002. – 432 p. 12. Kyzym M., Matyushenko I., Polyakova O., Shlykova V., Moiseienko Yu. Benchmarking study of the Global and Ukrainian trends in nanotechnologies' scientific research for the future NBIC-society. *British Journal of Economics, Management & Trade*. 2016. Vol. 13 (2). P. 1–24. URL: <http://sciencedomain.org/issue/1758>. (ISI Web of Science, DOI:10.9734/BJEMT /2016/24812).

References: 1. Volkodavova E. V. Eksportnyy potentsial promyshlennykh predpriyatiy : teoriya, metodolohiya, praktika : monografiya / E. V. Volkodavova. – Samara : Izdatelstvo Samarskogo gosudarstvennogo ekonomicheskogo universiteta, 2007. – 159 p. 2. Hrushchynska N. M. *Rozvytok eksportnoho potentsialu Ukrainy v suchasnykh svitohospodarskykh protsesakh* [Development of Export Potential of Ukraine in the Current Global Economic Processes] / N. M. Hrushchynska, M. P. Muzychenko // Aktualni problemy ekonomiky. – 2010. – No. 7 (109). – P. 19–26. 3. Druzhynina V. V. *Pershozavdannia eksportnoho potentsialu mashynobudivnykh pidpriemstv z metoiu pidvyshchennia ikhnoi konkurentospromozhnosti* / V. V. Druzhynina, L. V. Riznychenko // Aktualni problemy ekonomiky. – 2010. – No. 7 (109). – Pp. 246– 252. 4. Zovnishnioekonomichna diialnist: teoriia i praktyka suchasnoho menedzhmentu / [Batchenko L. V., Drozdova H. M., Diatlova V. V. ta in.]. – Donetsk, 2005. – 244 p. 5. Kindzerskyi Yu. V. *Promyslovist Ukrainy: stratehiia i polityka strukturno-tekhnologichnoi modernizatsii : monohrafiia* [Ukraine Industry: Strategy and Policy of Structural and Technological Modernization: monograph] / Yu. V. Kindzerskyi ; NAN Ukrainy, DU «In-t ekon. ta prohnozuv. NAN Ukrainy». – K., 2013. – 536 p. 6. Martsyn V. S. Mekhanizm zabezpechennia konkurentospromozhnosti tovaru ta pokaznyky yii otsinky [Tekst] / V. S. Martsyn // Aktualni problemy ekonomiky. – 2008. – No. 1 (79). – P. 35–44. 7. Mizhnarodnyi biznes: Teoriia i praktyka: monohrafiia / [N. M.

Lysytsia, L. V. Bazaliieva, L. I. Pidubna ta in.]. – Kh. : Vyd. KhNEU, 2008. – 140 p. 8. Nechepurenko D. S. *Kontseptualni pidkhody do optymizatsii system upravlinnia pidpriemstvamy mashynobuduvannia v umovakh zminy vektoriv rozvytku ekonomiky Ukrainy* [Conceptual Approaches to the Optimization of Enterprise Management Systems Engineering in a Changing Vectors of Development of Ukrainian Economy]. *Ekonomichnyi forum*. 2016. No. 1. P. 185–189. 9. Pidubna L. I. Eksportnyi potentsial mashynobudivnoho kompleksu Kharkivskoi oblasti Ukrainy v konteksti vyklykiv hlobalnoi konkurentsii [Export Potential of the Machine-building Complex of Kharkiv Region in Ukraine in the Context of Global Competition] / L. I. Pidubna // *Ekonomika rozvytku*. – 2012. – No. 3 (63). – P. 79–85. 10. Upravlinnia eksportnym potentsialom Ukrainy : monohrafiia [Management of Export Potential of Ukraine : monograph] / A. A. Mazaraki [et al.] ; za zah. red. d-ra ekon. nauk, prof. A. A. Mazaraki ; Kyiv nats. torh.- ekon. un-t, 2007. – P. 210. 11. Fatemi K. Contemporary developments in international business / K. Fatemi and D. Jourdan. – Paris : ESKA, 2002. – 432 p. 12. Kyzym M., Matyushenko I., Polyakova O., Shlykova V., Moiseienko Yu. Benchmarking study of the Global and Ukrainian trends in nanotechnologies' scientific research for the future NBIC-society. *British Journal of Economics, Management & Trade*. 2016. Vol. 13 (2). P. 1–24. URL: <http://sciencedomain.org/issue/1758>. (ISI Web of Science, DOI:10.9734/BJEMT /2016/24812).

Інформація про авторів

Попов Олександр Євгенійович – докт. екон. наук, професор, завідувач кафедри політичної економії Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця (пр. Леніна, 9-А, м. Харків, Україна, 61166, e-mail: Oleksandr.Popov@m.hneu.edu.ua)

Осадчук Алєся Ігорівна – аспірант кафедри політичної економії Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця (пр. Леніна, 9-А, м. Харків, Україна, 61166, e-mail: oai_a@ukr.net)

Информация об авторах

Попов Александр Евгеньевич – докт. экон. наук, профессор, заведующий кафедрой политической экономии Харьковского национального экономического университета имени Семена Кузнеця (пр. Ленина, 9-А, г. Харьков, Украина, 61166, e-mail: Oleksandr.Popov@m.hneu.edu.ua)

Осадчук Алєся Игоревна – аспирант кафедры политической экономии Харьковского национального экономического университета имени Семена Кузнеця (пр. Ленина, 9-А, г. Харьков, Украина, 61166, e-mail: oai_a@ukr.net)

Information about the authors

O. Popov – Doctor of Science in Economics, Professor, Head of the Department of Political Economy of Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics (9-A Lenin Ave., Kharkiv, Ukraine, 61166, e-mail: Oleksandr.Popov@m.hneu.edu.ua)

A. Osadchuk – postgraduate student of the Department of Political Economy of Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics (9-A Lenin Ave., Kharkiv, Ukraine, 61166, e-mail: oai_a@ukr.net)

Контактні телефони авторів:

Попов О.Є. – 050-806-84-04

Осадчук А.І. – 050-400-17-16